

Insemnări de scenograf

Atent la puterea de absorbție axiologică a esteticului, teatrul românesc T.V. își îmbogățește forța de sugestie și autenticitatea prin includerea în complexul proces de aprofundare a esențelor și sensurilor general-umane, a conceptului social, care se cristalizează în național iradiind spre universal.

În vizualizarea acestui proces o pondere deosebită are scenografia.

Ea poate acționa prin simplă reflectare ca în spectacolul Bălcescu, în care succesiunea decorurilor (semnate de C. Ionescu și Anton Stelian) oferă o adevărată frescă a mișcării sociale care producându-se într-o anumită conjunctură, dobândește aspectul național de luptă împotriva dominației otomane, avînd prin raportare la atmosfera revoluționară a întregii Europe și un caracter de universalitate. Rigoarea documentară a costumelor semnate de Georgeta Itigan dă o deosebită pregnanță interferenței acestor trei aspecte.

Mai bogată în valențe artistice, modalitatea metaforică îi permite lui V. Luscov în Satul blestemat obținerea echivalentului plastic al solidarității oamenilor satului în lupta cu fascismul, prin organizarea spațiului de joc (păstrînd specificul etnic și pitorescul) într-o structură unitară a satului văzut aproape ca o singură gospodărie prin țesătura crengilor înmugurite ca tot atîtea speranțe.

Evoluînd conform unui scenariu decorativ analog celui literar-regizoral, decorul Teodorei Dinulescu pentru Citadela sfărîmată trăiește o viață proprie de la opulența stridentă la dărăpănare și indiferență, exprimînd transformările în structura socială (descompunere economică și morală a burgheziei) în cadrul trecerii revoluționare de la capitalism la socialism.

Dan Cioca și Rodica Hanagie, refuzînd modalitatea muzeală a evocării, ating o treaptă superioară a rafinării gîndirii scenografice, trecînd elementele de sugestie decorativă prin filtrul ironiei, pentru a materializa lunga cale parcursă de la morala societății piesei lașii în carnaval la cea a zilelor noastre, realizînd o adevărată „distanțare” plastică.

În aparență banal, peretele acoperit cu poze din reviste al camerei de cămin, din piesa Un tînăr mai puțin furios capătă la D. Icodim un sens filozofic, exprimînd setea tinerii generații de luare în posesie a universului, fie și sub această formă lipsită de acoperire axiologică, sete pe care numai societatea socialistă o poate orienta spre idealurile majore ale omenirii.

Trebuie precizat că în găsirea celei mai eficiente soluții scenografice, își spun cuvîntul atît personalitatea creatorilor, materialul dramatic la care se aplică, cît și obligația de a ține seamă de publicul care primește sau respinge mesajul artistic în măsura în care prezentarea acestuia corespunde cu ceea ce Montesquieu numea „spiritul general al unui popor”.

Poporului nostru îi sînt proprii dragostea de viață, simțul măsurii, demnitatea, optimismul, respectul și dragostea față de om: aceste trăsături potentează spiritual și scenografia noastră.

Racordul inteligent între scenele înregistrate în platou și secvențele de jurnal documentar, fac ca decorul, activ integrat în dinamica spectacolului Femeia fericită — scenograf V. Rotaru — să dobîndească o rezonanță filozofică: presiunii vieții noi care rupe zăgăzurile impuse de concepții și practici învechite, nu-i poate rezista decît ceea ce se sprijină pe înțelegere omenească și puritate morală.

În atmosfera tragică a piesei Să nu ni-tăm un singur element — pomul de iarnă aproape lipsit de podoabe — creează un sentiment de regenerare posibilă în ciuda morții eroului răpus de forțele retrograde. (Scenograf V. Rotaru).

Proporțiunile, ritmul, echilibrul volumelor, detaliile alese cu grijă, pun pecetea națională chiar atunci cînd e vorba de interpretarea dramaturgiei străine.

Fără a denatura culoarea locală Doina Levința alege în Pescărușul din multitudinea de aspecte posibile pe acelea capabile să sugereze mai convingător spectatorului român contemporan, atmosfera unui anumit mediu din Rusia prer evoluționară.

Fidelitatea față de arhitectura, costumele și spiritul epocii Regelui Soare nu-i împiedică

pe Gheorghe Constantin și G. Jitan să găsească ingenioase și savuroase detalii care atestă frăția spiritului galic cu hazul neaș românesc în Prețioasele ridicule.

Chiar atunci când e vizată atingerea universalului (esteticul fiind domeniul celei mai largi circulații a ideilor pe plan mondial) aceasta se produce prin structurarea datelor particulare într-o complexă, corespunzând cu consecvență unei filozofii proprii, unei gândiri artistice neconfundabile chiar dacă în condiții similare pot apărea fenomene de paralelism.

Agglomerind elementele decorative somptuoase heteroclite și fastuoase, costume atemporale, îmbrăcate pe figurație de manechine, A. Cristea și Georgeta Itgan obțin imaginea sclerozării iluzionismului și dezumanizării clasei exploatatoare dintotdeauna și de pretutindeni în piesa Moartea guvernatorului.

Cu alte mijloace dar în cadrul aceleiași orientări D. Georgescu creează pentru „Ondine” un univers oniric cu o mare bogăție de semnificații.

Rădăcinile etnice care ar fi orientat pe un creator german spre o redare expresionistă, sau pe unul francez spre explorarea rafinată a suprealismului și absurdului, fac ca spectacolele menționate să rămână legate printr-o anumită raportare la scara umană, printr-un efort de echilibru și claritate, de o înțelegere specific românească a fenomenelor.

M-am rezumat la exemple din producția recentă (deși ele s-ar putea îmbogăți retrospectiv într-o măsură care ar depăși spațiul de care putem dispune) pentru a arăta că în stadiul actual de dezvoltare a culturilor teatrale, scenografia de teatru T.V. românească dezvoltă o metodă conștientă de importanța epistemologică și educativă a artei, reflectând în aria vieții noastre teatrale, cerințele epocii, înțelegerea faptului că fiecare popor nu poate intra în zona perenă a valorilor universale decît prin propria sa poartă, rămînîndu-și fidel sie însuși.

Elena Forțu

CRONICA T. V.

Teatrul de televiziune, spre deosebire de celelalte teatre, spre deosebire de spectatori și de cronicari, nu ia niciodată vacanță. Plouă, ninge, dogorește soarele, pleacă lumea în concediu, pleacă actorii în turnee, teatrul TV e la post. Mai exact, pe post. De la finele stagiunii trecute și pînă la deschiderea stagiunii în curs, teatrul televiziunii a fost, cu pauze mai mari sau mai mici, cu spectacole mai mari sau mai mici, prezent în emisie. Un număr de piese și de scenarii dedicate luptei comuniștilor în anii ilegalității, precum și unor episoade ale insurecției naționale armate au celebrat cuviincios istoricul jubileu. Am reținut pentru unele calități de text și pentru incontestabile calități de spectacol: *Ziarul de dimineață* de Valentin Munteanu, regia Petre Sava Băleanu, *La Colorado lîngă stele* de Doru Moțoc, regia Cornel Todea, *La porțile Severinului*, după romanul lui Ion Grecea, în dramatizarea lui Dan Tărchilă și în regia Letiției Popa, *Pentru ca milioane de candelabre* de Dan Costescu și Val. Moldoveanu, regia Lucian Mardare, *Las la o parte gustul straniu* pentru titluri agresiv poetizante și fără acoperire în idee („La Colorado lîngă stele”, „Pentru ca milioane de candelabre”) și observ onestitatea acestor piese, care încearcă să povestească, să evoce, fără pretenții dar nu fără o anumită emoție, momente de viață și de luptă a comuniștilor. Observ, de asemenea, valoarea interpretării actoricești datorată Irinei Răchițeanu, Leopoldinei Bălănuță, Valeriei Seciu, lui Vasile Nițulescu, Dan Nuțu, Ion Marinescu, Mircea Anghelescu. Una peste alta, cu cîteva portrete sigure create de Dan Nuțu în spectacolul lui Cornel Todea, de Leopoldina Bălănuță în spectacolul Letiției Popa, de Valeria Seciu în spectacolul lui Lucian Mardare, de Ion Marinescu în spectacolul lui Petre Sava Băleanu, cu un dialog mai discret și mai funcțional decît în alte piese de acest tip, televiziunea a parcurs onorabil această stagiune de vară.

De curînd, a intrat și teatrul TV în programul, să-i spunem astfel, de rutină. Un moment notabil, de teatru autentic l-a constituit o nouă emisiune de istorie a comediei, privind de data aceasta Renașterea franceză și germană, cu momente inspirat alese din Jean de la Taille, Larivé și Hans Sachs, în regia de recunoscută rigoare profesională a lui Petre Sava Băleanu și în interpretarea a trei bune echipe de actori, dintre care s-au remarcat printr-un comic dens, de mare efect scenic și telegenic: Virgil Ogășanu, Tamara Buciuceanu, Corado Negreanu, George Mihăiță, Ileana Stana Ionescu, Ion Siminie, Marian Hudac, Mihai Mereuță.

Dar stagiunea este abia la început...